

HELGE FOSS

Fottøy i fjell

På mine utallige streiftog i fjellet har jeg opplevd det helt utrolige når det gjelder selsomt valg av fottøy — eller valg av selsomt fottøy. Alt tenkelig og utenkelig har passert revy, fra lakksko til høyhalsede vadere.

En skulle kanskje tro at en uslåelig kretsrekord ble satt i 1958 av en ung dame fra Sønder-Jylland som vandret trekanten Gjevilvatnet—Jøldalen—Trollheimshytta i høyhælte sko.

Det spørs likevel om hun ikke må betrakte seg som slått ned i støvlene — eller sine høyhælte sko — av en yngre herre jeg møtte sommeren 1960 på Geithetta. Over stokk og stein vandret han på strøpelesten. Under ryggsekklokket kunne en skimte et par ille medfarne aurlandssko som opplagt måtte ha sett atskillig bedre dager. De fortalte sin tydelige historie om en av fjellets små tragedier.

Rent kommunikasjonsmessig var han langt bedre utstyrt han jeg møtte på Rondehalsen like etter krigen — med sykkel på nakken. At møtet fant sted i tett tåke gjorde ikke overraskelsesmomentet mindre, det samme kan en si om et praktfullt rødt fullskjegg med krumnsnadde i midten. Hvilke planer han måtte ha med en velociped i steinørkenen i Rondane har jeg aldri sluttet å undre meg over.

Etter disse og liknende møter kan bare et par froskemannsføtter til fjells overraske meg.

I tiden før siste verdenskrig var fottøyet til fjells i grunnen ikke noe påtrengende problem. Solide «bækkerter» var det eneste aksep-

Ruteinspektøren på befarings sommeren 1962

table, godt innsatt med Schankes lærimpregnering og med sålen dekket av symmetriske rader av «knuppen» skobespar. Jernbeslag på tå og hæl hørte også til de forsterkninger en sparket av seg etter et par dager i fjellet. Lest, hammer, spiker, skobespar, syl og bektråd hørte den gang til den helt nødvendige delen av en velrennomert turisthyttes redningsutstyr. En mann som opptrådte i f. eks. turnsko, brøt de enkleste regler for god takt og tone og ble satt i klasse med folk som bar hvit sløyfe til smoking. Meget er endret siden den tid.

Vindjakke, knickers, sixpence, puttis og «bækkerter» har måttet vike plassen for anorakk, shorts og småsko. Orienteringssko, håndballstøvler og liknende blir mere og mere vanlig å se i fjellet, det er forståelig at folk foretrekker å gå lettskodd.

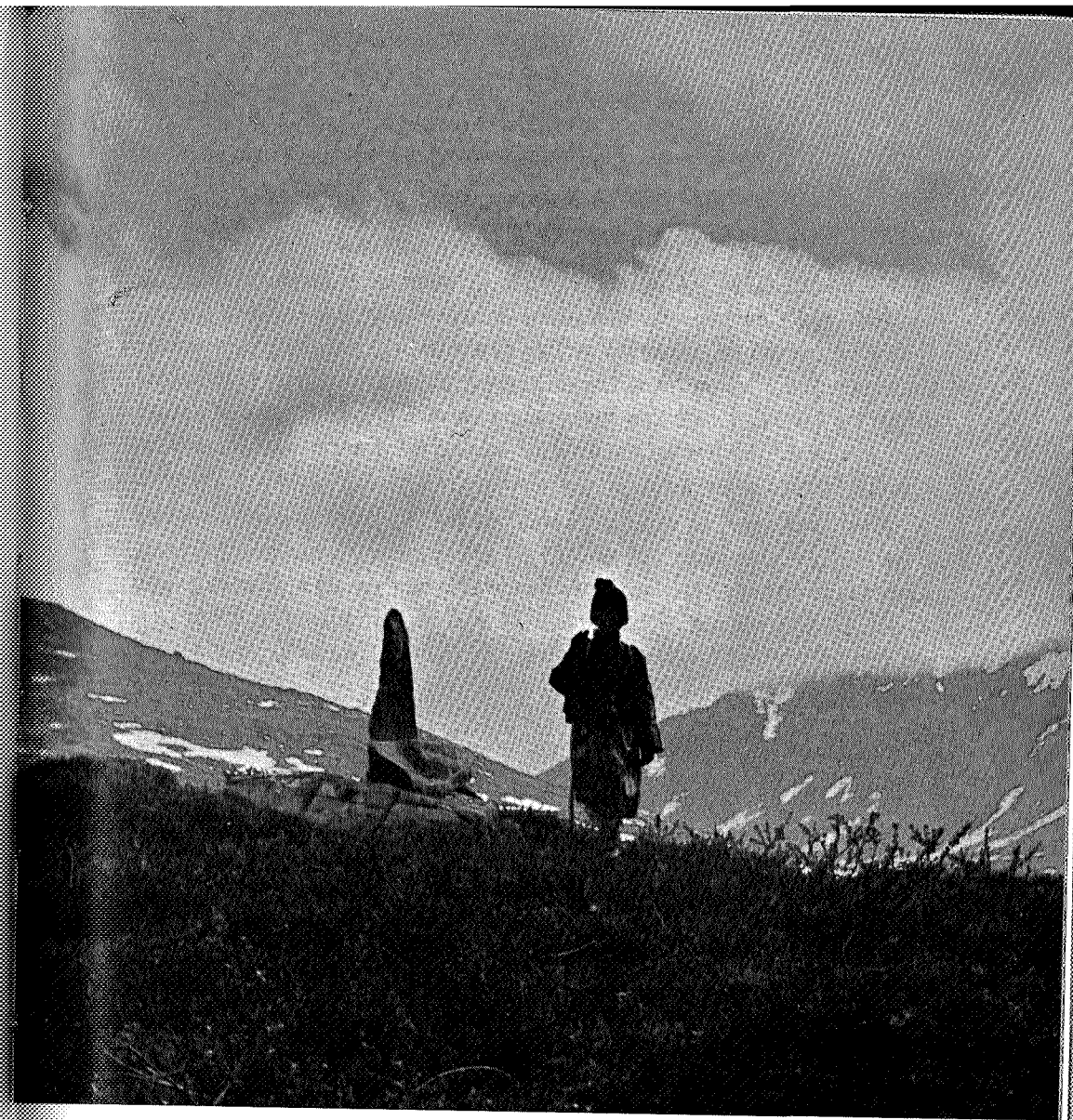
Konservative fjelltravere hevder at det blir glatt på vått fjell med den slags skotøy, men det stemmer ikke. Gummiknaster og -riller sørger for så godt feste at en alpin geit kunne ønske seg maken.

Konservative fjelltravere hevder at en i ethvert fall fort blir bløt på bena med den slags skotøy — og *det* stemmer. Men er det ikke deilig å kjenne friskt, kjølig fjellvann sirkulere mellom tærne en varm sommerdag?

Er det rettelig regn i fjellet finnes likevel ikke den støvel skapt som kan holde vannet på utsiden av læret gjennom en hel dagsmarsj. Orienteringssko og liknende har i ethvert fall den fordel at de blir fort tørre igjen. En times rast i solen eller en time i tørkerommet på hytta er som regel nok til at en i det minste *føler* seg tørr igjen. I tørre, snøfattige somre nøler jeg ikke med å anbefale «småsko», er det derimot mye snø i fjellet er gleden ved å bruke lett fottøy helt illusorisk.

Fjellturister som sommeren 1962 har traversert Mellomfjell i småsko og nødtvungent vasset 10—12 km i snø, kan sikkert underskrive at fornøyelsen var tvilsom. En skal holde føttene varme og hodet kaldt, sier et gammelt og dermed godt ordtak.

Forbrenning, muskelskader, gnagsår og mygg hører til de ting som kan dempe livsgleden. Ikke få har fått ødelagt en ferie de har sett fram til med forventning på grunn av vår manglende evne til å se gjennom fingrene med ovennevnte plager. Av disse holder jeg

Ensom vandrер

Foto: Forfatteren

gnagsår for å være den bitreste form for malurt i begeret. «Småsko» i fjellet har for alltid jaget gnagsårspøkelset på flukt.

En forholdsvis ny fjellstøvel har kastet seg inn i konkurransen med hele sin tyngde — bokstavelig talt. En støvel med mykt overlær og vibra-såle; hard gummi med grove gripeknaster. Erfarne fjellfolk har mye godt og lite vondt å si om denne — det måtte være prisen. I hele sitt vesen og utseende virker den atskillig barskere enn orienterings- eller håndballsko, lettvekterne i skotøybransjen. Det lukter Alper og Himalaya av den lang vei og tanken går til Sherpa Tenzing med kolleger. Jeg har lagt merke til at den dominerer tørkerommene i stadig større utstrekning i det siste og vil trolig erobre markedet.

Med fare for å få Askim på nakken vil jeg fraråde gummistøvler i fjellet. De kan være vel og bra på en dagstur i myrlendt terreng, pasjonerte fiskere vil betrakte dem som uunnværlige. Men jeg gad se den fjelltraver som etter en ukes tur med gummistøvler fremdeles er godvenner med føttene sine og ser neste dagsmarsj imøte med glede, entusiasme og pågangsmot.

Det er med fotturister som med bileiere. De mener at den modellen de har er den beste, enten det er bil eller støvel det er tale om. Kanskje fordi de er fornøyd med den — men mest fordi en annen modell er uprøvd. Litt prestisje er det vel med i spillet også, det er ikke helt lett å innrømme at en har dummet seg ut ved valg av turstøvel eller bilmerke.

Selvsagt kan en gammel fjelltraver gi gode råd når skotøy til fjellturen skal anskaffes. Men meningene kan være så delte fjellrever imellom. Lytt heller til det råd alle fjellrever er enige om: Sørg for at støvlene er i prikkfri orden før bruk — enten det er en T-modell eller et dollarglis.

Og ett råd til: En maskin må «kjøres inn» før den blir god, det samme gjelder en fjellstøvel. Ikke «kjøres inn» forresten, — «gås inn»! Den som kjøper turstøvler en time før toget går, vil høste en dyrekjøpt erfaring og aldri gjøre det oftere.

Jeg har funnet mange utgatte støvler i Norges fjell — som bautaer over en fjelltur avsluttet i fysisk og psykisk elendighet. Under en vardingstur klarte jeg ikke motstå fristelsen til å rød-

lakkere et av disse tause vitnesbyrd. Støvelen er montert på en varde ved Svartåen og skulle egentlig ha følgende påskrift på sort marmorplate: «Til påminnelse, skrekk og advarsel.»

Eller med en liten omskrivning: «På fottøyet skal fjellfolk kjennes.»

